

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

**Факультет дошкільної та початкової освіти
імені Валентини Волошиної**

Кафедра початкової освіти

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**На тему: «ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ 2-ГО КЛАСУ
НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ»**

Студентки 2 курсу МАП групи

Освітньої програми: Початкова освіта,

Дошкільна освіта

Спеціальності: 013 Початкова освіта

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Ступінь вищої освіти: магістр

Гаврилюк Анастасії Олександрівни

Науковий керівник: Жовнич О.В., канд.

пед.

наук, доцент

Розширена шкала _____

Кількість балів _____ Оцінка ECTS _____

Голова Екзаменаційної комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени Екзаменаційної комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ (підпис) (ініціали, прізвище)

_____ (підпис) (ініціали, прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ ЯК ЧАСТИНА СУЧАСНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

1.1 Поняття креативного мислення і підходи до його розвитку у психолого-педагогічній літературі

1.2 Вікові особливості молодших школярів у контексті формування креативного мислення

1.3 Застосування інноваційних технологій в формуванні креативного мислення учнів 2 класу

РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ ДРУГОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

2.1 Умови ефективного розвитку креативного мислення учнів молодших класів

2.2 Творчі завдання з використанням інноваційних технологій на уроках української мови як основа для розвитку креативного мислення молодших школярів

РОЗДІЛ 3. ПСИХОДІАГНОСТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

3.1 Методики визначення рівня креативного мислення молодших школярів та результати їх застосування

3.2 Програма розвитку креативності учнів 2 класу на уроках української мови

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасне суспільство висуває нові вимоги до системи освіти підрастаючого покоління і в тому числі – дошкільної освіти. Однією з першорядних завдань є «створення сприятливих умов розвитку дітей відповідно до їх вікових та індивідуальних особливостей і схильностей, розвитку здібностей та творчого потенціалу кожної дитини як суб'єкта відносин із самим собою, іншими дітьми, дорослими та світом».

Практика показала, що з допомогою традиційних форм роботи не можна повною мірою вирішити це завдання. Розум дітей не обмежений «глибоким способом життя» та традиційними уявленнями про те, як усе має бути. Це дозволяє їм винаходити, бути безпосередніми та непередбачуваними, помічати те, на що ми дорослі давно не звертаємо уваги. Необхідне впровадження нових форм, методів та технологій.

Проблема розвитку творчих і креативних здібностей в дітей віком дуже значуща і актуальна нині. Різко зріс інтерес до творчого мислення, що дозволяє ставити нові проблеми, робити відкриття, наближатися до чогось нового – креативного. Розробка проблеми креативності дітей актуальна, оскільки система освіти повинна готувати людей здатних до генерування абсолютно нових ідей, повинна виховати в людині тенденцію розвитку принципово нових не схожих один на одного рішень, відповідей на питання, що цікавлять.

У сучасних соціальних умовах, що спостерігаються в країні та в світі, до особистості людини висувається все більше вимог щодо формування таких її якостей як: відкритість новому досвіду, вирішення складних питань та завдань нешаблонним способом, можливість з інтересом та творчим підходом ставитися до навколишньої дійсності.

Концепція креативної освіти стала предметом дослідження таких учених, як О. Антонова, С. Сисоєва, А. Сологуб, А. Хуторський. Ефективному розвитку особистості сприяє навчальна діяльність (В. Рогозіна, В. Богоявленська, К. Платонов, В. Глухова, А. Петровський та ін.). Навчальні завдання як дидактичний засіб засвоєння знань займають чільне місце в колі наукових інтересів Н. Бібик, М. Вашуленка, В. Давидова,

О. Савченко, О. Умана. Сучасним педагогічним технологіям присвячено наукові праці
О. Пометун, Г. Селевка, В. Чайки та ін.

Метою роботи – є дослідження формування креативного мислення на уроках української мови учнів 2-х класів.

Завданнями роботи є:

- розглянути поняття креативного мислення і підходи до його розвитку у психолого-педагогічній літературі;
- описати вікові особливості молодших школярів у контексті формування креативного мислення;
- обґрунтувати застосування інноваційних технологій в формуванні креативного мислення учнів 2 класу ;
- визначити умови ефективного розвитку креативного мислення учнів молодших класів;
- опрацювати творчі завдання з використанням інноваційних технологій на уроках української мови як основа для розвитку креативного мислення молодших школярів;
- навести методики визначення рівня креативного мислення молодших школярів та результати їх застосування;
- розробити програму розвитку креативності учнів 2 класу на уроках української мови.

Об'єктом дослідження є формування креативного мислення.

Предметом дослідження є використання інноваційних технологій на уроках української мови.

Методи, які використовуються у роботі: *теоретичні* – загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, класифікація психолого-педагогічних джерел, архівних документів, матеріалів періодичних видань); *емпіричні* – спостереження для виявлення та врахування.

Експериментальна база.

Структура. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.

1. Андрієвська В. В. Креативність [Текст] / В. В. Андрієвська; Гол. ред. В.Г.Кремень; Акад. пед. наук України. Енциклопедія освіти. Київ: Юрінком Інтер, 2008. С. 432.
2. Антонішева В.Л. Визначення сутності поняття креативності в психолого-педагогічній науці. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць. 2010. Вип. 14, книга II. С. 11–18.
3. Антонова О.Є. Сутність поняття креативності: проблеми та пошуки. Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі: монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2012. С. 14–41.
4. Безносюк О. Структура і розвиток здібностей. Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. 2011. XL. Ч. 3. С. 126-134.
5. Березова Л.В. Аналіз психологічних підходів до проблеми творчого мислення. Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. 2015. №2. С.3–7.
6. Бех, І.Д. Концептуальна модель Я-центрованості у вихованні та духовному розвитку особистості. Педагогіка і психологія, 3(88), 20155–16.
7. Біла І.М. Психологія дитячої творчості. Київ : Фенікс, 2014. 200 с.
8. Бондаренко Г. Про формування творчої особистості молодшого школяра засобами слова. Початкова школа. 2015. №9. С. 22–24.
9. Бочарова Т. М. Активізація творчого мислення молодших школярів. Таврійський вісник освіти. 2013. № 1 (41). С. 150-154.
10. Воробйова Т.В. Формування креативних здібностей молодших школярів у процесі розв'язання навчальних завдань: автореф. ... канд. пед. наук: 13.00.09. Тернопіль, 2014.19 с.
11. Габеркорн І.І. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до розвитку творчих здібностей молодших школярів у процесі навчання: автореф. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Херсон, 2013.20 с.

12. Гарнець О. М. Гнучкість мислення та його розвиток у школярів. Москва, 1979. С. 28-32.
13. Дардан Т.С. Комплексні, інтегровані уроки як засіб розвитку креативності школярів. Обдарована дитина. 2013. №5. С. 17-21.
14. Дичківська, І.М. Інноваційні педагогічні технології. Київ: Академвидав. 2015. 304 с
15. Енциклопедія освіти / за ред. В. Кременя. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с
16. Заболотна О. Як плекати креативність? Креативний учень. Риси творчого учня. Відкритий урок. 2013. № 3. С. 37-38.
17. Зарицька В. Г., Бухлова Н. В. Концептуальні моделі навчання обдарованих учнів та розвитку їх творчого потенціалу URL: https://docs.google.com/document/edit?id=13fddZDj3dONC9d1ctbKmB_VaEQFvMZmal7SXmn9-olk&hl=en .
18. Зарицька В.Г. Концептуальні положення технології розвитку творчої особистості. URL: https://docs.google.com/document/edit?id=13fddZDj3dONC9d1ctbKmB_VaEQFvMZmal7SXmn9-olk&hl=en
19. Зарицька В.Г., Бухлова Н.В. Концептуальні моделі навчання обдарованих учнів та розвитку їх творчого потенціалу. URL: https://docs.google.com/document/edit?id=13fddZDj3dONC9d1ctbKmB_VaEQFvMImdl7SXmn9-olk&hl=en – Назва з екрана.
20. Інноваційні технології навчання учнів початкових класів : монографія / за ред. П. Гусака. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 276 с.
21. Капканець Т.С. Проблема розвитку креативної інноваційної особистості учня. Теорія і практика проектування авторських педагогічних систем : зб. матеріалів всеукраїнської науково- практичної конференції 26-27 квітня 2017 року. 2012. С. 408-412.
22. Каракатсаніс Т.В. Розвиток креативності майбутніх учителів початкових класів у педагогічних коледжах Великої Британії: автореф. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Запоріжжя, 2014. 20 с.

23. Козяр М.М. Науково-педагогічний словник [текст]. Львів: Вид. «СПОЛОМ», 2011. С. 75.
24. Комар О. Дещо про інтеграцію та інтегровані уроки. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. 2021. №57. С. 67- 73.
25. Крамаренко С. Креативна інноваційна особистість – мета нової гуманістичної освіти/ Нива знань № 3, 2010. С. 35 – 37.
26. Куліченко Л.А. Інтегровані уроки як один із засобів підвищення активності учнів на уроках. Таврійський вісник освіти. 2016. №1 (37). С. 250-254.
27. Липова Л., Ренський С. Інтеграція індивідуальної роботи з іншими формами навчальної діяльності. Рідна школа. 2012. №1. С.8- 10.
28. Ліннік О.О. Методика викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ»: навч. посібн.. Київ: Видавничий Дім «Слова», 2018. 248 с.
29. Майтак Т. Вплив сучасної системи освіти на розвиток креативності. Психолог. №19. 2016. С. 34-36.
30. Макаренко Н.М. Освітнє середовище як передумова розвитку креативної особистості. Теорія і практика проектування авторських педагогічних систем : зб. матеріалів всеукраїнської науково- практичної конференції 26-27 квітня 2012 року. 2012. С. 110-119.
31. Моляко В.О. Психологічна теорія творчості. Обдарована дитина. 2004. № 6. С. 2–9.
32. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. МОН 27.10 2016 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainskashkolacompressed.pdf>
33. Обдарована дитина у просторі виховних інновацій: матеріали науковопрактичного онлайн-вебінару. (16 грудня 2020 р.). Івано-Франківськ: ПНУ, 2021. 78 с.
34. Овчаров С.М. Навчаємося творити: розвиток креативних здібностей школярів. Полтава: АСМІ, 2011. 108 с.
35. Олійник В.Ф. Дитина відкриває світ. Керівництво процесом створення соціокультурного простору в дошкільних навчальних закладах для розвитку загальної

креативності учасників педагогічного процесу : зб. наук. і наук.-метод. праць. 2015. № 3. С. 73-78.

36. Павленко В.В. Креативність: сутнісна характеристика поняття. Креативна педагогіка: [наук.-метод. журнал] / академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся». Житомир, 2016. Вип. 11. – 154 с. С.120–131.

37. Павленко В.В. Особливості розвитку креативного мислення школярів. Креативна педагогіка. Вінниця, 2015. Вип. 10. С. 103–109.

38. Павленко В.В. Розвиток креативності молодших школярів як педагогічна проблема. Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ, 2015. Вип.85. С. 152-158

39. Павленко В.В. Розвиток креативності молодших школярів: [монографія] / за ред. проф. О.Є. Антонової. Житомир, 2017. 158 с.

40. Пазиненко С.М. Розвиток творчих здібностей. Харків: Основа,2007. 104с.

41. Перкінс Д.Н. Творча обдарованість як психологічне поняття. Суспільні науки за рубежом. Сер. Науковедение. 1988. № 4. С. 88-92.

42. Плохій З. Креативність – базова якість особистості. Вихователь-методист дошкільного закладу №8,2008. С. 23.

43. Позняк Т.М. Розвиток креативних здібностей особистості. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. 2013. С. 7.

44. Понасенкова С.В. Обдаровані діти: формування та розвиток здібностей (психологічний аспект) // Проблеми виховання. 2003. №2. С.21-35.

45. Пономарьова-Семенова Р. О. Психологічні аспекти розвитку креативності обдарованої особистості. Обдарована дитина. 2007. № 7. С. 12.

46. Психологічна енциклопедія. автор-упоряд. О. Степанов. Київ: «Академвидав», 2006. 424 с.

47. Психологічне дослідження творчого потенціалу особистості: монографія / авт. кол., наук. керівник В.О. Моляко. Київ : Педагогічна думка, 2008. 208 с.

48. Рубан Н. Теорія розв'язання винахідницьких завдань – наука навчання творчості / Бібліотечка вихователя дитячого садка № 3, 2007. С. 17 – 19.

49. Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової освіти: посіб. [для вчителів і методистів поч. навч.]. 2-ге вид., доповн., переробл. Київ: А.М. Богданова, 2009. 226 с.
50. Серeda I.O. Розвиток творчих здібностей учнів молодшого шкільного віку в процесі фізичного виховання: автореф. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Тернопіль, 2011. 18 с.
51. Синякова В.Б. Механізми творчого мислення. URL: http://kyivobl.man.gov.ua/zakhody/Poradi_psihologa/MEhANIZMI_TVORCHOGO_MISLENNJA/
52. Сисоєва С.О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня [Текст]; АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. Київ : Поліграфкнига, 1996. 406 с.
53. Сисоєва С.О. Теоретико-методологічне обґрунтування педагогічної творчості. Відкритий урок. 2005. № 21, 22. С. 13–19.
54. Слєпкань З. Формування творчої особистості учня в процесі навчання математики. Математика в школі. 2003. № 3. С. 7-14.
55. Словник базових понять з курсу «Педагогіка»: навч. посіб. [для студ. вищих навч. закл.] / укл. О.Є. Антонова. – [2-ге вид., доп. і перероб.]. Житомир: ФОП Левковець Н.М., 2014. 100 с.
56. Соловйова О.П. Творчість як стиль життя: креативний підхід до вирішення проблем. Практична психологія та соціальна робота. 2013. №8. С. 21-23.
57. Стернберг Р., Григоренко Е. Питання психології. 1998. Т. 19. № 2. С. 152.
58. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : у 5 т. Київ : Рад. шк., 1976– 1977. Т. 2. 670 с.
59. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. Київ: Радянська школа, 1977. 341 с.
60. Танабаш Л. Креативність або творчі здібності. Математика в школах України. 2004. № 11. С. 8-10.
61. Творче мислення: поняття, стадії та програма розвитку. URL: http://allref.com.ua/uk/skachaty/Tvorche_mislennya:_ponyattya_stadiyi_ta_programa_rozvitku

62. Теоретичні засади дослідження конструкторської творчості / За заг. ред . І.В.Воронюк. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2012. 100 с.
63. Ткаченко Л.І. Креативність і творчість: сучасний контент. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2014. № 9-10. С. 32-35.
64. Чувасова Н. Креативність особистості : зміст і структура. Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць. 2013. Вип. 38. С. 277-282.
65. Чудновський В.Є. Обдарованість: дар чи випробування. М: Знання, 1990. 122 с.
66. Шахіна І. Ю. Креативність у навчальному процесі педагогічних університетів. Наукові записки. Серія : Педагогіка і психологія // Зб. наук. праць. - Вип. 23 / редкол.: М. І. Сметанський (голова) та ін. Вінниця : ПП «Едельвейс і К», 2008. С. 285-289.
67. Bieniok H., Miejsce kreatywności w procesie projektowania procesu strategii organizacji. Impresje na tle dorobku Profesora Adama Stabryły, Mfiles.pl, Kraków 2014.
68. Chylińska M., Twórca i jego mózg. O kilku problemach związanych z lokalizacyjnymi teoriami twórczości, [w:] M. Kuśpit, A. Tychmanowicz, J. Zdybel, (red.), Twórczość, kreatywność, innowacyjność, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2016.
69. Creativity. [Електронний ресурс]. URL: <http://en.wikipedia.org/wiki/Creativity>
70. Karwowski M., Konstelacje zdolności. Typy inteligencji a kreatywność, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2010.
71. Klincewicz K., Koncepcja klasy kreatywnej Richarda Floridy i klasa kreatywna w Polsce, [w:] K. Klincewicz, Klasa kreatywna w Polsce, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2012.
72. Kuśpit M., Tychmanowicz A., Zdybel J., Twórczość, kreatywność, innowacyjność, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2016.
73. Lilienfeld S.O., Lynn S.J. Ruscio J., Beverstein B.L., 50 wielkich mitów psychologii popularnej, Wydawnictwo Cis, Warszawa – Stare Groszki 2011.
74. Matczak A., Knopp K.A., Znaczenie inteligencji emocjonalnej w funkcjonowaniu człowieka, 2013, Wydawnictwo Stowarzyszenia Filomatów, www.LiberiLibri.pl.

75. Popek S.L., Nowe horyzonty i problemy badawcze w psychologii twórczości, [w:] M. Kuśpit, A. Tychmanowicz, J. Zdybel, (red.), Twórczość, kreatywność, innowacyjność, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2016.
76. Stanisławiak E., Możliwości i ograniczenia w kształtowaniu postaw twórczych, [w:] A. Kosieradzka (red.), Metody i techniki pobudzania kreatywności w organizacji i zarządzaniu, edu-Libri, Warszawa (e-book) 2013.
77. Szopiński J., Psychologiczne podstawy kreatywności, [w:] A. Kosieradzka (red.), Metody i techniki pobudzania kreatywności w organizacji i zarządzaniu, edu-Libri, Warszawa (e-book) 2013.
78. Tokarz A., Procesy emocjonalne w aktywności twórczej, [w:] D. Doliński, W. Błaszczak, Dynamika teorii. Teoria i praktyka, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2011.
79. Wróblewska M., Mechanizmy rozwoju podmiotowych zasobów twórczych i transgresyjnych w dorosłości, [w:] M. Kuśpit, A. Tychmanowicz, J. Zdybel (red.), Twórczość, kreatywność, innowacyjność, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2016.
80. Zakrzewska I., Człowiek kreatywny według Richarda Floridy, [w:] M. Kuśpit, A. Tychmanowicz, J. Zdybel (red.), Twórczość, kreatywność, innowacyjność, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2016.